

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 46j/2013

pentru controlul constituționalității unor prevederi din
Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal
pentru anul de studii 2013-2014, aprobat prin
Ordinul Ministerului Educației nr. 679 din 4 iulie 2013
(disciplinele „limba și literatura românilor” și „istoria românilor”)

CHIȘINĂU

10 decembrie 2013

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA,
DI Petru RAILEAN, *judecători*,
cu participarea dnei Corina Popa, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 23 octombrie 2013,
înregistrată la aceeași dată,
Examinând preliminar sesizarea menționată,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 10 decembrie 2013 în ședință închisă,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La 23 octombrie 2013, Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) a adresat Curții Constituționale sesizarea privind controlul constituționalității unor prevederi din Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal pentru anul de studii 2013-2014, aprobat prin Ordinul nr. 679 din 4 iulie 2013 al Ministerului Educației al Republicii Moldova.

2. Prevederile contestate vizează introducerea disciplinelor „**limba și literatura română**” și „**istoria românilor**” în curriculumul învățământului primar, gimnazial și liceal pentru anul de studii 2013-2014, în școlile cu instruire în limbile rusă, bulgară, ucraineană și găgăuză.

A. Motivele sesizării

3. Motivele sesizării, astfel cum au fost expuse de autorul sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

4. La 4 iulie 2013, Ministerul Educației, prin Ordinul nr. 679, a aprobat Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal pentru anul de studii 2013-2014.

5. Planul-cadru menționat reglementează organizarea și desfășurarea procesului educațional pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

6. Autorul sesizării contestă prevederile Planului-cadru, potrivit cărora în

școlile cu instruire în limbile rusă, bulgară, ucraineană și găgăuză au fost introduse disciplinele „**limba și literatura română**” și „**istoria românilor**”.

7. În opinia autorului sesizării, prin introducerea disciplinelor „limba și literatura română” și „istoria românilor” în școlile cu instruire în limba găgăuză, se încalcă dreptul poporului găgăuz de a studia limba de stat – moldovenească – și istoria Moldovei, drept garantat de articolul 35 din Constituție.

8. Suplimentar, autorul sesizării pretinde că prevederile contestate încalcă articolele 7, 13 alin. (1), 35 alin. (3) și 111 alin. (2) din Constituție, precum și articolul 12 alin. (1) din Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale.

B. Legislația pertinentă

9. Prevederile Declarației de Independență, aprobată prin Legea nr. 691 din 27 august 1991 (M.O. nr.11-12/103;118, 1994), sunt următoarele:

DECLARAȚIA DE INDEPENDENȚĂ A REPUBLICII MOLDOVA

„PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA, constituit în urma unor alegeri libere și democratice,

AVÂND ÎN VEDERE trecutul milenar al poporului nostru și statalitatea sa neîntreruptă în spațiul istoric și etnic al devenirii sale naționale;

CONSIDERÂND actele de dezmembrare a teritoriului național de la 1775 și 1812 ca fiind în contradicție cu dreptul istoric și de neam și cu statutul juridic al Țării Moldovei, acte infirmate de întreaga evoluție a istoriei și de voința liber exprimată a populației Basarabiei și Bucovinei;

SUBLINIIND dănuirea în timp a moldovenilor în Transnistria – parte componentă a teritoriului istoric și etnic al poporului nostru;

LUÂND ACT de faptul că Parlamentul multor state în declarațiile lor consideră înțelegerea încheiată la 23 august 1939, între Guvernul U.R.S.S. și Guvernul Germaniei, ca nulă ab initio și cer lichidarea consecințelor politico-juridice ale acesteia, fapt relevat și de Conferința internațională "Pactul Molotov-Ribbentrop și consecințele sale pentru Basarabia" prin Declarația de la Chișinău, adoptată la 28 iunie 1991;

SUBLINIIND că fără consultarea populației din Basarabia, nordul Bucovinei și ținutul Herța, ocupate prin forță la 28 iunie 1940, precum și a celei din R.A.S.S. Moldovenească (Transnistria), formată la 12 octombrie 1924, Sovietul Suprem al U.R.S.S., încălcând chiar prerogativele sale constituționale, a adoptat la 2 august 1940 "Legea U.R.S.S. cu privire la formarea R.S.S. Moldovenești unionale", iar Prezidiul său a emis la 4 noiembrie 1940 "Decretul cu privire la stabilirea graniței între R.S.S. Ucraineană și R.S.S. Moldovenească", acte normative prin care s-a

încercat, în absența oricărui temei juridic real, justificarea dezmembrării acestor teritorii și apartenența noii republici la U.R.S.S.;

REAMINTIND că în ultimii ani mișcarea democratică de eliberare națională a populației din Republica Moldova și-a reafirmat *aspirațiile de libertate, independență și unitate națională*, exprimate prin documentele finale ale Marilor Adunări Naționale de la Chișinău din 27 august 1989, 16 decembrie 1990 și 27 august 1991, prin legile și hotărârile Parlamentului Republicii Moldova privind *decretarea limbii române ca limbă de stat* și reintroducerea alfabetului latin, din 31 august 1989, drapelul de stat, din 27 aprilie 1990, stema de stat, din 3 noiembrie 1990, și schimbarea denumirii oficiale a statului, din 23 mai 1991;

PORNIND de la Declarația suveranității Republicii Moldova, adoptată de Parlament la 23 iunie 1990, și de la faptul că populația Republicii Moldova, exercitând dreptul său suveran, nu a participat la 17 martie 1991, în ciuda presiunilor exercitate de organele de stat ale U.R.S.S., la referendumul asupra menținerii U.R.S.S.;

ȚINÂND SEAMA de procesele ireversibile ce au loc în Europa și în lume de democratizare, de afirmare a libertății, independenței și unității naționale, de edificare a statelor de drept și de trecere la economia de piață;

REAFIRMÂND egalitatea în drepturi a popoarelor și dreptul acestora la autodeterminare, conform Cartei O.N.U., Actului final de la Helsinki și normelor de drept internațional;

APRECIIND, din aceste considerente, că a sosit ceasul cel mare al săvârșirii unui act de justiție, în concordanță cu istoria poporului nostru, cu normele de morală și de drept internațional,

PROCLAMĂ

solemn, în virtutea dreptului popoarelor la autodeterminare, în numele întregii populații a Republicii Moldova și în fața întregii lumi:

REPUBLICA MOLDOVA ESTE UN STAT SUVERAN, INDEPENDENT ȘI DEMOCRATIC, LIBER SĂ-ȘI HOTĂRASCĂ PREZENTUL ȘI VIITORUL, FĂRĂ NICI UN AMESTEC DIN AFARĂ, ÎN CONFORMITATE CU IDEALURILE ȘI NĂZUINȚELE SFINTE ALE POPORULUI ÎN SPAȚIUL ISTORIC ȘI ETNIC AL DEVENIRII SALE NAȚIONALE.

În calitate sa de STAT SUVERAN ȘI INDEPENDENT, REPUBLICA MOLDOVA:

SOLICITĂ tuturor statelor și guvernelor lumii recunoașterea independenței sale, astfel cum a fost proclamată de Parlamentul liber ales al Republicii, și își exprimă dorința de a stabili relații politice, economice, culturale și în alte domenii de interes comun cu țările europene, cu toate statele lumii, fiind gata să procedeze la stabilirea de relații diplomatice cu acestea, potrivit normelor de drept internațional și practicii existente în lume în această materie;

ADRESEAZĂ Organizației Națiunilor Unite cererea de a fi admisă ca membru cu drepturi depline în organizația mondială și în agențiile sale specializate;

DECLARĂ că este gata să adere la Actul final de la Helsinki și la Carta de la Paris pentru o nouă Europă, solicitând, totodată, să fie admisă cu drepturi egale la Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa și la mecanismele sale;

CERE Guvernului Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste să înceapă negocieri cu Guvernul Republicii Moldova privind încetarea stării ilegale de ocupație a acesteia și să retragă trupele sovietice de pe teritoriul național al Republicii Moldova;

HOTĂRĂȘTE ca pe întregul său teritoriu să se aplice numai Constituția, legile și celelalte acte normative adoptate de organele legal constituite ale Republicii Moldova;

GARANTEAZĂ exercitarea drepturilor sociale, economice, culturale și a libertăților politice ale tuturor cetățenilor Republicii Moldova, inclusiv ale persoanelor aparținând grupurilor naționale, etnice, lingvistice și religioase, în conformitate cu prevederile Actului final de la Helsinki și ale documentelor adoptate ulterior, ale Cartei de la Paris pentru o nouă Europă.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Adoptată la Chișinău, de Parlamentul Republicii Moldova, la 27 august 1991”

10. Prevederile relevante ale Constituției (M.O., 1994, nr. 1) sunt următoarele:

Articolul 2

Suveranitatea și puterea de stat

„(1) Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție.

[...]”

Articolul 7

Constituția, Lege Supremă

„Constituția Republicii Moldova este Legea ei Supremă. Nici o lege și nici un alt act juridic care contravine prevederilor Constituției nu are putere juridică.”

Articolul 13

Limba de stat, funcționarea celorlalte limbi

„(1) Limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine.

[...]”

Articolul 35

Dreptul la învățătură

„(1) Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare.

(2) Statul asigură, în condițiile legii, dreptul de a alege limba de educare și instruire a persoanelor.

(3) Studiarea limbii de stat se asigură în instituțiile de învățământ de toate gradele.

[...]”

Articolul 111

Unitatea teritorială autonomă Găgăuzia

„(1) Găgăuzia este o unitate teritorială autonomă cu un statut special care, fiind o formă de autodeterminare a găgăuzilor, este parte integrantă și inalienabilă a Republicii Moldova și soluționează de sine stătător, în limitele competenței sale, potrivit prevederilor Constituției Republicii Moldova, în interesul întregii populații, problemele cu caracter politic, economic și cultural.

(2) Pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sunt garantate toate drepturile și libertățile prevăzute de Constituția și legislația Republicii Moldova.

[...]

(4) Pământul, subsolul, apele, regnul vegetal și cel animal, alte resurse naturale aflate pe teritoriul unității teritoriale autonome Găgăuzia sunt proprietate a poporului Republicii Moldova și constituie totodată baza economică a Găgăuziei.

[...]”

Articolul 135

Atribuțiile [Curții Constituționale]

„(1) Curtea Constituțională:

a) exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte;

[...]”

11. Prevederile relevante ale Legii nr. 344-XIII din 23 decembrie 1994 privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri) (M.O., 1995, nr. 3-4, art. 51) sunt următoarele:

Articolul 1

„[...]

(3) Pe teritoriul Găgăuziei sunt garantate toate drepturile și libertățile prevăzute de Constituția și legislația Republicii Moldova.

[...]”

Articolul 3

„(1) Limbile oficiale ale Găgăuziei sunt limbile moldovenească, găgăuză și rusă. Pe teritoriul Găgăuziei este garantată funcționarea, alături de limbile oficiale, și a altor limbi.

[...]”

Articolul 12

[...]

(3) În afară de aceasta, de competența Adunării Populare țin:

[...]

i) dreptul de a se adresa, în condițiile legii, Curții Constituționale a Republicii Moldova pentru a anula actele normative ale autorităților legislative și executive ale Republicii Moldova care lezează împuternicirile Găgăuziei.

[...]"

12. Prevederile relevante ale Legii nr. 3465-XI din 1 septembrie 1989 cu privire la funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova (Veștile, 1989, nr. 9, art. 217) sunt următoarele:

[Preambulul]

„Consfințirea prin Constituția (Legea Fundamentală) a Republicii Moldova a statutului limbii moldovenești ca limbă de stat are menirea să contribuie la realizarea suveranității depline a republicii și la crearea garanțiilor necesare pentru folosirea ei plinară în toate sferele vieții ei politice, economice, sociale și culturale. [...]

Atribuind limbii moldovenești statutul de limbă de stat, Republica Moldova asigură ocrotirea drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor de orice naționalitate, care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova, indiferent de limba pe care o vorbesc, în condițiile egalității tuturor cetățenilor în fața Legii.

[...]"

Articolul 1

„În conformitate cu Constituția (Legea Fundamentală) a Republicii Moldova limba de stat a Republicii Moldova este limba moldovenească, care funcționează pe baza grafiei latine. Ca limbă de stat, limba moldovenească se folosește în toate sferele vieții politice, economice, sociale și culturale și îndeplinește în legătură cu aceasta funcțiile limbii de comunicare interetnică pe teritoriul republicii.

Republica Moldova garantează tuturor locuitorilor din republică învățarea gratuită a limbii de stat la nivelul necesar pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu.”

Articolul 18

„Republica Moldova garantează dreptul la educație preșcolară la studii medii de cultură generală, medii de specialitate, tehnico-profesionale și superioare în limbile moldovenească și rusă și creează condițiile necesare pentru realizarea dreptului cetățenilor de alte naționalități, care locuiesc în republică, la educație și instruire în limba maternă (găgăuză, ucraineană, bulgară, ivrit, idiș ș.a.).”

Articolul 21

„În instituțiile de învățământ de toate gradele se asigură învățarea limbii moldovenești ca obiect de studiu - în clasele și grupele cu instruire în limba rusă sau într-o altă limbă de instruire (pentru elevii și studenții de naționalitate găgăuză sau bulgară - în volumul necesar pentru comunicare) și a limbii ruse - în clasele și grupele cu instruire în limba moldovenească sau într-o altă limbă.

[...]"

13. Prevederile relevante ale Legii nr. 382-XV din 19 iulie 2001 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor (M.O., 2001, nr. 107, art. 819) sunt următoarele:

Articolul 6

„(1) Statul garantează realizarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale la educație preșcolară, la studii primare, medii (generale și profesionale), superioare și postuniversitare în limbile moldovenească și rusă, creează condiții pentru realizarea dreptului lor la educație și la instruire în limba maternă (ucraineană, găgăuză, bulgară, ivrit, idiș etc.).

[...]

(4) Persoanele aparținând minorităților naționale și organizațiile lor au dreptul, în condițiile legii, să fondeze instituții preșcolare și instituții de învățământ particulare de toate nivelurile. Studiarea limbii și literaturii moldovenești, precum și a istoriei Moldovei, în toate instituțiile de învățământ este obligatorie.”

14. Prevederile relevante ale Legii învățământului nr. 547-XIII din 21 iulie 1995 (M.O., 1995, nr. 62-63, art. 692) sunt următoarele:

Articolul 3

Învățământul - prioritate națională

„Învățământul în Republica Moldova constituie o prioritate națională.”

Articolul 41

Ministerul Educației

„(1) Ministerul Educației este organul central al administrației publice în domeniul învățământului.

[...]

(5) Ministerul Educației are, în principal următoarele competențe:

a) elaborează strategia și promovează politica de stat în sfera învățământului, participă la elaborarea și promovarea politicii de stat în problemele copiilor și tineretului;

b) promovează politica lingvistică de stat, exercită controlul asupra respectării legislației privind funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova;

[...]

d) elaborează standardele educaționale de stat și controlează realizarea lor;

e) organizează și coordonează activitatea de elaborare a programelor și planurilor de învățământ, a manualelor și altor materiale didactice;

[...]”

15. Prevederile relevante ale Legii nr. 317-XIII din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională (M.O., 1995, nr. 8, art. 86) sunt următoarele:

Articolul 24
Sesizarea Curții Constituționale

„(1) Curtea Constituțională exercită jurisdicția la sesizarea făcută de subiecții stabiliți de prezenta lege, în condițiile Codului Jurisdicției Constituționale.

(2) Sesizarea trebuie să fie motivată și să corespundă cerințelor prevăzute în Codul Jurisdicției Constituționale.

[...]”

Articolul 25
Subiecții cu drept de sesizare

„Dreptul de sesizare îl au:

[...]

j) Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) - în cazurile supunerii controlului constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova a hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, ce îngrădesc împuternicirile Găgăuziei.”

16. Prevederile relevante ale Codului jurisdicției constituționale nr. 502-XIII din 16 iunie 1995 (M.O., 1995, nr. 53-54, art. 597) sunt următoarele:

Articolul 38
Subiecții cu drept de sesizare

„(1) Curtea Constituțională exercită jurisdicția constituțională la sesizarea făcută de:

[...]

j) Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) - în cazurile supunerii controlului constituționalității legilor, regulamentelor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și dispozițiilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, ce îngrădesc împuternicirile Găgăuziei.”

17. Prevederile relevante ale Cartei Europene a Autonomiei Locale (adoptată la Strasbourg la 15 octombrie 1985 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1253-XIII din 16 iulie 1997) sunt următoarele:

Articolul 4
Raza de acțiune a autonomiei locale

„[...]”

2. Colectivitățile locale dispun în cadrul legii de toată latitudinea de a lua inițiativa pentru orice chestiune care nu este exclusă din câmpul competențelor lor sau care este atribuită unei alte autorități.

3. Exercițiul responsabilităților publice trebuie, de-o manieră generală, să revină de preferință acelor autorități care sunt cele mai apropiate de cetățeni. Atribuirea unei responsabilități unei alte autorități trebuie să țină cont de amploarea și de natura sarcinii și de exigențele de eficacitate și de economie.

[...]”

18. Prevederile relevante ale Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale (adoptată la Strasbourg la 1 februarie 1995 și ratificată de Republica Moldova prin Hotărârea Parlamentului nr. 1001-XIII din 22 octombrie 1996) sunt următoarele:

Articolul 12

„1) Părțile, dacă este necesar, vor lua măsuri în domeniul educației și al cercetării pentru a încuraja cunoașterea culturii, istoriei, limbii și religiei atât ale minorităților lor naționale, cât și ale majorității.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului sesizării

19. În opinia autorului sesizării, prin introducerea în școlile cu instruire în limba găgăuză a disciplinelor „limba și literatura română” și „istoria românilor”, potrivit curriculumului învățământului primar, gimnazial și liceal pentru anul de studii 2013-2014, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 679 din 4 iulie 2013, se încalcă dreptul poporului găgăuz la studierea limbii de stat, - limba moldovenească, și a istoriei Moldovei, garantat de articolul 35 alin. (3) din Constituție.

20. Autorul sesizării menționează că, potrivit articolului 13 alin. (1) din Constituție, limba de stat este limba moldovenească, iar articolul 35 alin. (3) din Constituție prevede că studierea limbii de stat se asigură în toate instituțiile de învățământ de toate gradele.

21. Autorul sesizării susține că Legea Supremă, prin conferirea statutului de limbă de stat limbii moldovenești, creează garanțiile necesare pentru funcționarea limbii moldovenești în toate domeniile vieții politice, economice, sociale și culturale.

22. Totodată, autorul sesizării menționează că Republica Moldova, fiind parte la Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale, și-a asumat angajamentul de a lua măsurile necesare în domeniul educației pentru a încuraja cunoașterea culturii, istoriei și limbii majorității populației de către persoanele aparținând minorităților naționale, și anume cunoașterea istoriei Moldovei și a limbii moldovenești.

23. În susținerea poziției sale, autorul sesizării afirmă că statul garantează realizarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale la educație în limba moldovenească, iar studierea limbii și literaturii moldovenești, precum și a istoriei Moldovei, în toate instituțiile de învățământ este obligatorie.

B. Aprecierea Curții

24. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, Curtea Constituțională exercită la sesizare controlul constituționalității legilor, decretelor Președintelui și hotărârilor Guvernului.

25. Aceste dispoziții sunt preluate în art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art. 4 alin. (1) lit. a) din Codul jurisdicției constituționale.

26. Curtea menționează că Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal pentru anul de studii 2013-2014, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 679 din 4 iulie 2013, **este un act administrativ cu caracter normativ**, ce reglementează organizarea și desfășurarea procesului educațional în Republica Moldova.

27. În temeiul prevederilor constituționale și legale menționate, Curtea reține că **actele administrative cu caracter normativ, sunt exceptate de la controlul constituționalității.**

28. Curtea reține că, actele administrative cu caracter normativ, emise de autoritățile publice, constituie obiect al acțiunii în instanțele de contencios administrativ.

29. În același timp, Curtea menționează că, conform prevederilor art. 25 lit. j) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 lit. j) din Codul jurisdicției constituționale și art. 12 alin. (3) lit. i) din Legea privind statutul juridic special al Găgăuziei (Gagauz-Yeri), Adunarea Populară a Găgăuziei (Gagauz-Yeri) poate fi subiect cu drept de sesizare a Curții Constituționale pentru controlul constituționalității legilor, hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, **ce îngrădesc împuternicirile Găgăuziei.**

30. Astfel, potrivit normelor enunțate, reieșind din faptul că Găgăuzia este o unitate teritorială, însă în același timp cu un statut special, legiuitorul

i-a atribuit dreptul de a contesta la Curtea Constituțională **doar actele normative** ale Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului **care vizează nemijlocit statutul acesteia**. Or, autonomia locală se reflectă asupra organizării și funcționării administrației publice locale, cât și asupra gestiunii colectivităților.

31. Curtea subliniază că problemele ce țin de politica internă și externă a statului nu pot fi apreciate ca probleme ale unei singure colectivități. Totodată, potrivit art.66 lit. d) din Constituție, Parlamentul aprobă direcțiile principale ale politicii interne și externe a statului, iar, potrivit art. 96, Guvernul asigură realizarea acesteia.

32. Reieșind din cele enunțate mai sus, Curtea menționează că politica organizării generale a învățământului este reglementată de către Parlament, prin lege organică (art. 72 alin. (3) lit. k) din Constituție). Totodată, Legea învățământului nr. 547-XIII din 21 iulie 1995 prevede că învățământul în Republica Moldova **constituie o prioritate națională** (art. 3).

33. În același timp, potrivit art. 107 din Constituție, organele centrale de specialitate ale statului sunt ministerele. Ele traduc în viață, în temeiul legii, politica Guvernului, conduc domeniile încredințate și sunt responsabile de activitatea lor. Astfel, organul central de specialitate în domeniul învățământului este **Ministerul Educației**, de competența căruia ține elaborarea strategiei și promovarea politicii de stat în sfera învățământului; **promovarea politicii lingvistice de stat** și exercitarea controlului asupra respectării legislației privind funcționarea limbilor vorbite pe teritoriul Republicii Moldova; elaborarea standardelor educaționale de stat și controlul privind realizarea lor; organizarea și coordonarea activității de elaborare a programelor și planurilor de învățământ (art. 41 din Legea învățământului).

34. Curtea reține că, reieșind din prevederile constituționale și legale enunțate, **promovarea politicii lingvistice de stat ține de competența Ministerului Educației**. Respectiva competență se desprinde din principiile constituționale, potrivit cărora dreptul de a alege limba de educare și instruire a persoanelor **se asigură de către stat, în condițiile legii** (art. 35 alin. (2) din Constituție).

35. Curtea menționează că, pornind de la obligația pozitivă a statului de a asigura dreptul la instruire, autoritățile publice centrale sunt obligate de a aproba planul-cadru de învățământ unic pentru predarea disciplinelor școlare, iar elaborarea listei disciplinelor și a denumirilor acestora este prerogativa autorităților publice centrale.

36. În jurisprudența sa anterioară, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra problemei învățământului. Astfel, în *Decizia nr. 7 din 4 iulie 2013* Curtea a menționat următoarele:

„40. [...] marja de apreciere a statului și dreptul său de intervenție în procesul de învățământ este mai mare decât în alte domenii și poate fi realizat prin diverse instrumente de reglementare [...].

41. Statul are dreptul și obligația de a stabili căile, conținutul și standardele necesare pentru a asigura realizarea optimă a dreptului la învățatură. [...]”

37. La fel, Cureau Europeană, în jurisprudența sa, a menționat că statele dispun de o largă marjă de apreciere în reglementarea învățământului public (cauza *X. v. Suedia*, Hotărârea fostei Comisii Europene a Drepturilor Omului din 9 martie 1977).

38. În cauza „*Aspecte privind regimul lingvistic în școlile belgiene*” vs *Belgia*, fosta Comisie Europeană a Drepturilor Omului a reținut:

„[...] Convenția nu impune obligații hotărâte și, în special, nu specifică limba în care învățământul trebuie desfășurat. Ea recunoaște, în final, că dreptul la instruire necesită, prin însăși natura sa, o reglementare din partea statului, care însă nu trebuie niciodată să aducă atingere esenței acestui drept și nici să lovească în alte drepturi consacrate prin Convenție.

[...] Impunând statelor să respecte dreptul părinților de a asigura educarea și învățământul, în conformitate cu convingerile lor religioase și filozofice, această dispoziție nu garantează un drept la instruire și cu atât mai mult nu impune statelor respectarea, în domeniul educației și învățământului, a unor preferințe lingvistice ale părinților. A interpreta termenii „religioase” și „filozofice” ca acoperind preferințele lingvistice ar echivala cu a denatura sensul obișnuit (*Hotărârea din 23 iulie 1968*)”.

39. Suplimentar, cu referire la argumentele autorului sesizării, potrivit cărora prevederile Planului-cadru, încalcă dispozițiile articolului 13 alin. (1) din Constituție, Curtea reamintește că prin Hotărârea nr. 36 din 5 decembrie 2013 privind interpretarea articolului 13 alin. (1) din Constituție în corelație cu Preambulul Constituției și Declarația de Independență a Republicii Moldova, a stabilit că **„Declarația de Independență referitoare la limba română ca limbă de stat a Republicii Moldova prevalează asupra prevederii referitoare la limba moldovenească conținute în articolul 13 al Constituției”**.

40. În Hotărârea nr. 36 din 5 decembrie 2013 Curtea a reținut:

„85. Declarația de Independență, care consacră constituirea noului stat independent Republica Moldova, stabilește temeliile, principiile și valorile fundamentale ale organizării statale a Republicii Moldova.

[...]

88. [...] Declarația de Independență constituie fundamentul juridic și politic primar al Constituției. Astfel, nici o prevedere a Constituției, reflectată în textul Declarației de Independență, nu poate încălca limitele (prevederile) Declarației.

89. Mai mult, fiind actul fondator al statului Republica Moldova, Declarația de Independență este un document juridic care nu poate fi supus nici unui fel de modificări și/sau completări. Astfel, Declarația de Independență beneficiază de statutul de „clauză de eternitate”, deoarece definește identitatea constituțională a

sistemului politic, principiile căreia nu pot fi schimbate fără a distruge această identitate.

90. Din acest considerent, Curtea reține că Declarația de Independență este elementul originar, intangibil și imuabil al blocului de constituționalitate.

91. Prin Preambulul Constituției, Declarația de Independență vizează Constituția în integralitatea sa, având un rol-cheie în elaborarea, înțelegerea și aplicarea textului Constituției și vocația de a fi invocat ca izvor de drept [...]. Prin urmare, orice control de constituționalitate sau orice interpretare urmează a avea în vedere nu doar textul Constituției, ci și principiile constituționale din blocul de constituționalitate.

[...]

106. [...] potrivit articolului 13 alin. (1) din Constituție, limba de stat a Republicii Moldova este „limba moldovenească, funcționând pe baza grafiei latine”.

107. Pe de altă parte, Declarația de Independență operează cu termenul de „limba română” ca limbă de stat a statului nou creat Republica Moldova.

108. Prin urmare, referința la „limba română” ca limba de stat este o situație de fapt constatată în însuși textul Declarației de Independență, care este actul fondator al statului Republica Moldova. Indiferent de glotonimele utilizate în legislația de până la proclamarea independenței, Declarația de Independență a operat o distincție clară optând expres pentru termenul de „limba română”.

[...]

122. [...] orice interpretare a Constituției urmează să fie operată pornind de la obiectivele originare ale Constituției, care sunt prevăzute în Preambul și, implicit, în Declarația de Independență, și din care derivă textul Constituției în sine. Astfel, atunci când există mai multe interpretări, opțiunea conformă Preambulului și, implicit, Declarației de Independență, prevalează.

123. Prin urmare, nici un act juridic, indiferent de forța acestuia, inclusiv Legea Fundamentală, nu poate veni în contradicție cu textul Declarației de Independență. Atât timp, cât Republica Moldova se află în aceeași ordine politică creată prin Declarația de Independență de la 27 august 1991, legiuitorul constituant nu poate adopta reglementări ce contravin acesteia. Totuși, în cazul în care legiuitorul constituant a admis în Legea Fundamentală anumite contradicții față de textul Declarației de Independență, textul autentic rămâne a fi cel din Declarația de Independență.”

41. Concomitent, Curtea reiterează principiile enunțate în Hotărârea nr. 33 din 10 octombrie 2013 privind interpretarea articolului 140 din Constituție:

„47. Interpretarea dată dispozițiilor constituționale comportă caracter oficial și obligatoriu pentru toți subiecții raporturilor juridice. Hotărârea prin care se interpretează un text constituțional are putere de lege și este obligatorie, prin considerentele pe care se sprijină, pentru toate organele constituționale ale Republicii Moldova. Aceasta se aplică direct, fără nici o altă condiție de formă.”

42. În lumina celor expuse, Curtea reține că sesizarea prezentată nu ridică probleme de constituționalitate, soluționarea căroră ține de competența

Curții Constituționale. Prin urmare, sesizarea nu întrunește condițiile de admisibilitate pentru exercitarea controlului constituționalității și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea pentru controlul constituționalității unor prevederi din Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal pentru anul de studii 2013-2014, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 679 din 4 iulie 2013.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac și intră în vigoare la data adoptării.

Președinte

Alexandru TĂNASE